

*Н.А. Волотовская,
доцент кафедры теоретического и славянского
языкознания БГУ, кандидат филологических наук*

Диалог в обучении языку: система творческих заданий

Развитие устной речи при обучении иностранному языку целесообразно начинать именно с формирования устойчивых навыков диалогической речи, поскольку она, во-первых, имитирует живое общение в различных ситуациях, во-вторых, как известно, легче, чем монологическая, в-третьих, способствует снятию психологического барьера – боязни говорить на иностранном языке, опасения допустить ошибки.

Для развития устной речи как студентов, так и школьников можно использовать разные виды работы с диалогами. На первом этапе изучения языка могут быть предложены следующие типы заданий:

- расставить реплики диалога в логической последовательности (позже можно усложнить это задание, добавив одну или несколько не подходящих по смыслу реплик или убрав несколько необходимых);
- заменить подчеркнутые фразы синонимическими конструкциями (например, при изучении формул приветствия, вежливости и т.д.);
- воспроизвести в мини-диалогах пропущенные реплики, указанные в ключе (на следующих уровнях можно увеличить количество реплик или не предлагать ключ, чтобы студенты не просто находили соответствующие фразы, а составляли их самостоятельно);
- закончить диалог при отсутствии одной или нескольких последних реплик и т.д.

Приведем примеры указанных заданий на материале одного из восточнославянских языков – украинского.

1. Расставьте реплики диалога в нужном порядке.

А

- Ну, що ж. Дякую й за це.
- Не знаю, може, ввечері.
- Добридень!
- Ні, ще не привезли чистої.
- Доброго дня!
- А коли можна прийти?
- Можна поміняти білизну?

Б

- А скільки осіб там мешкає?
- Перш за все постільну білизну.
- Так. А що Вам потрібно?
- Ось, візьміть.
- Так, у нас є вільне місце на четвертому поверсі, в кімнаті тридцять вісім.
- А де я знайду кастеляншу?

- Ви комендант?
- Дайте, будь ласка, Ваші документи й ордер на поселення.
- Дякую.
- Дуже добре. Я згоден.
- Які саме?
- У мене направлення в цей гуртожиток від проректора. Я приїхав на філологічний факультет вивчати українську мову.
- Ось ключі від Вашої кімнати. Підійдіть зараз до кастелянші й отримайте всі необхідні речі.
- У підвальному приміщенні. Вона якраз видає чисту білизну. Тому поспішайте.
- Це кімната на двох. Там живе студент з Туреччини, він також вивчає українську мову.

2. *Замените подчеркнутые фразы синонимическими.*

А

- Доброго дня, Петре!
- Привіт, Оксано! Дуже радий тебе бачити! Ти зараз вільна?
- Так. А чому питаєш?
- У мене є два квитки на концерт джазової музики! Може сходимо разом?
- Із задоволенням!

Б

- Вибачте, будь ласка, чи можете Ви мені допомогти?
- Так, а в чому проблема?
- Я щойно приїхала з іншого міста і не знаю, як дістатися залізничного вокзалу.
- Вам потрібно перейти на інший бік вулиці, сісти на дванадцятий тролейбус і проїхати три зупинки.
- Щиро дякую за допомогу.
- Нема за що.

3. *Вставьте пропущенные реплики.*

- Доброго дня!
-
- Підкажіть, будь ласка, де знаходиться готель «Київ»?
-
- А як мені туди доїхати?
-
- Дякую.
-

Ключ: Нема за що. Добридень! Звідси можна пройти пішки або проїхати одну зупинку будь-яким тролейбусом. Вулиця Грушевського, 26.

4. *Закончите (продолжите) диалог.*

А

- Добрий вечір! Ресторан «Найсмачніші страви» вітає вас!
- Доброго вечора!
- Що будете замовляти?
- А що ви можете порадити зі страв традиційної української кухні?
-
-
-
-

Б

- Доброго дня! Покажіть, будь ласка, рукавички.
- Добрий день. Вам чорні, червоні або коричневі? Який розмір?
-
-
-
-
-

На следующих уровнях обучения иностранному языку работу с диалогами можно продолжить, предложив несколько иные задания, например:

- пересказать диалог от третьего лица, от имени лиц, участвующих в диалоге, или от имени стороннего наблюдателя, добавив его видение ситуации (к сожалению, у современных студентов данное задание вызывает значительные трудности в связи с отсутствием навыков перестроения повествования от первого лица в рассказ от третьего);
- трансформировать диалог, заменив реплику-согласие на реплику-несогласие или наоборот;
- составить диалог (полилог) по заданной ситуации, с заданными собеседниками и т.д.;
- составить диалог (диалоги) по прочитанному тексту;
- на основе диалога, составленного с намеренным нарушением правил ведения беседы, создать корректный вариант, отвечающий основным требованиям этики.

Примеры заданий

1. *Перескажите диалог от третьего лица, от имени кондуктора, от имени пассажира.*

Пасажир, лягаючи спати у вагоні, просить кондуктора:

- Будь ласка, розбудіть мене у Фастові. Я буду сперечатись, сваритись, але то такий у мене характер, і ви на те не зважайте, висадіть мене силою, бо інакше я засплю свою станцію.

Кондуктор так і зробив. Пасажир довго сварився, не хотів, кричав, але все ж таки його висадили. Проїхали ще кілька станцій. Схоплюється один пасажир і спросоння запитує:

- Яка станція?
- Козятин!
- О, господи! Я ж просив мене висадити у Фастові!

2. *Замените реплику-согласие на реплику-несогласие и измените диалог.*

А

- Добрий день! Підкажіть, будь ласка, я доїду дванадцятим тролейбусом до зупинки «Майдан Незалежності»?

- Доброго дня! Так, доїдете. Тут всього три зупинки.

- Щиро дякую.

- Нема за що.

Б

- Привіт, Тетяно!

- Привіт, Богдане!

- Ти не зайнята сьогодні ввечері? У мене є два квитки на чудову виставу. Може сходимо разом?

- Із задоволенням! О котрій зустрінемося?

- О пів на сьому біля театру.

- Домовилися! До зустрічі!

- Всього найкращого!

3. *Составьте диалог, отражающий следующую ситуацию. Вы приходите в магазин с целью купить синие женские брюки 42 размера. Продавец предлагает черные брюки 44 размера. Вы не соглашаетесь и решаете купить юбку. Но юбки вашего размера и желаемого фасона также не оказывается.*

4. *Составьте корректный вариант приведенного диалога.*

- Хто це?

- А хто тобі потрібний?

- Галя! Покличте Галю!

- Тут такої немає!

- Як то немає?! Мені потрібна Галя! Поклич Галю!

- Кажу, що немає такої! Дивися, коли номер набираєш!

Таким образом, при работе с диалогом можно использовать разнообразные типы заданий, которые применимы для слушателей с разным уровнем владения иностранным языком. Предложенные варианты работы с текстами диалогов способствуют формированию у обучающихся навыков функционального чтения, развитию коммуникативной компетенции и творческого мышления в рамках лично-ориентированного и деятельностного подходов.

ЛИТЕРАТУРА

1. Зайченко, Н.Ф. Практичний курс української мови для іноземців: усне мовлення. – К.: Знання України, 2005. – 324 с.